INŠTITÚT VZDELÁVANIA A OSOBNOSTNÉHO ROZVOJA

E T I K A M A N A Ž É R A

Nekopírovať

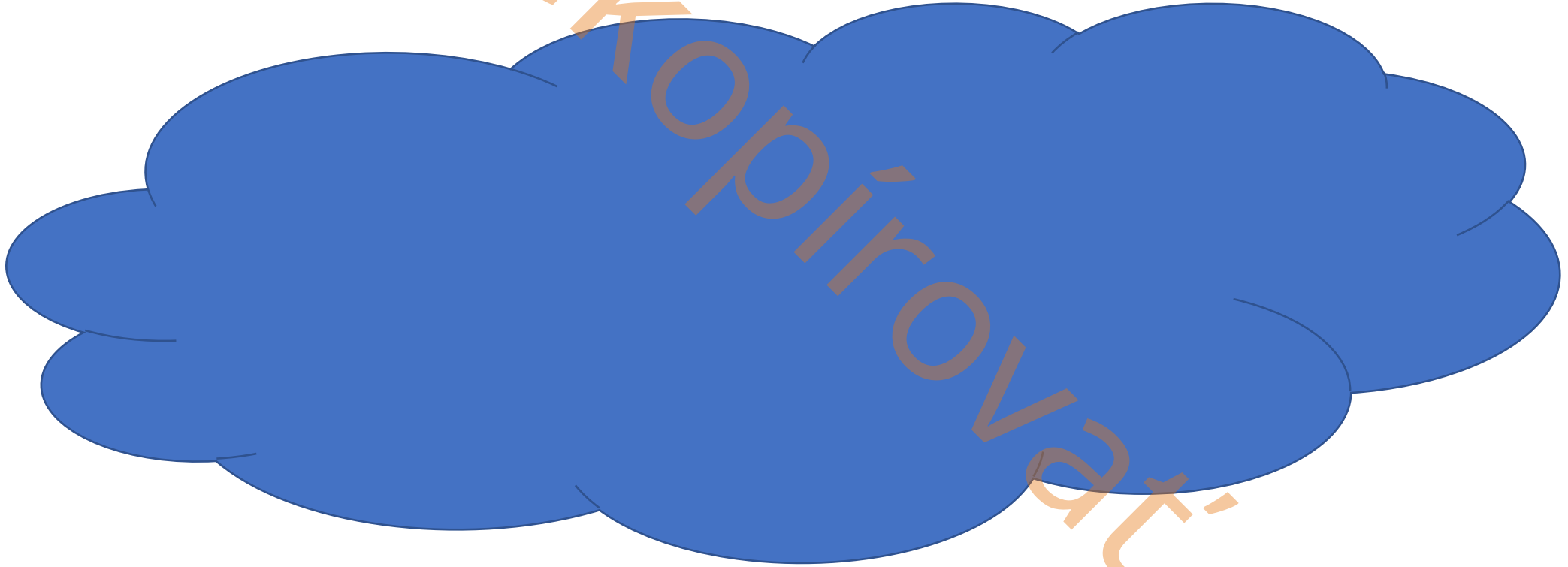
Jaroslava Krkošová
04. 02. 2026
drgova.jar7@gmail.com

OBSAH PREDNÁŠKY

Nekopírovať

1. ZÁKLADNÉ POJMY
2. ĽUDSKÉ PRÁVA
3. STRUČNÁ HISTÓRIA ETIKY
4. PODNIKATEĽSKÁ ETIKA
5. MANAŽÉRSKA ETIKA
6. SOKRATOV TEST
7. LITERATÚRA

1. ZÁKLADNÉ POJMY

Nekopírovat

ZÁKLADNÉ POJMY I.

Etika **= vo všeobecnosti je to hodnotový systém, zahŕňajúci všetku ľudskú skúsenosť.**

Etika **= starogrécke „ethos“ (miesto pastvy zvierat, stajne, spôsob ich života, bývanie určené spoločenstvom ľudí, ich pôvodom, obyčaj, zvyk, charakter, mrav spoločného bývania, spôsob konania, postoj, zmýšľanie osôb.**

Etika **= vyjadruje filozofický aspekt, zaoberajúci sa skúmaním morálky ako súboru princípov, rozlišujúcich protipól dobra a zla.**

Nekopírovať

ZÁKLADNÉ POJMY II.

Nekopírovať

Etika **= ako veda je náukou, zaoberajúcou sa správnym (obvyklým) správaním a konaním v ľudskom spoločenstve.**

Etika **= ukazuje, ako zvládať situácie a umožňuje dokázať identifikovať, o čo v danom probléme ide.**

Etika **= nie je len o normách a princípoch, ale tiež o tom, akým spôsobom ľudia vstupujú do vzájomných vzťahov.**

ZÁKLADNÉ POJMY III.

Nekopírovať

Etika **= umenie žiť, najpraktickejšia a najdôležitejšia zo všetkých ľudských činností.**

Etika **= pramení z vopred daných zásad, súvisiacich s vnútornou mravnosťou medicíny.**

Etika **= popri odbornosti najsilnejší zdroj práce lekára, ale aj iných zdravotníckych povolaní.**

ZÁKLADNÉ POJMY IV.

Nekopírovať

Etika **= vymedzujúca povinnosti zdravotníka voči pacientovi, kolegom i verejnosti formou kódexov a etických odporúčaní.**

Etika **= základom je úcta k človeku, bez ktorej by táto etika prestala byť etikou.**

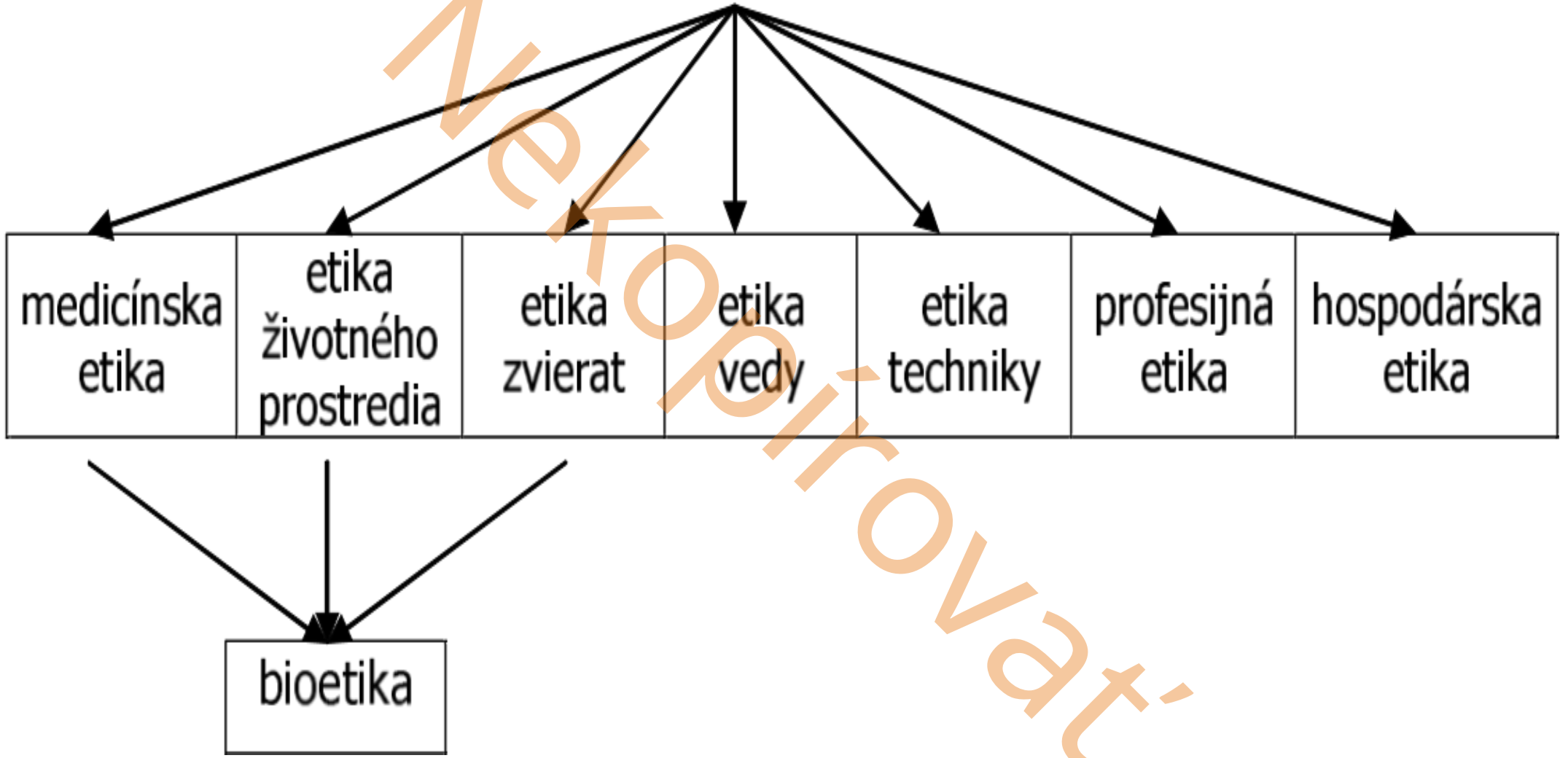
Etika **= reprezentuje manažérstvo v jeho zmysle a obsahu.**

ZÁKLADNÉ POJMY V.

Nekopírovať

Etika **= je zakotvená v osobnostnom profile človeka.**
Etika **= za jej predmet skúmania sa považuje morálka.**
Etika **= musí byť vždy dva kroky vpredu, pretože musí stanovovať mantinely.**

Poznáte aj inú definíciu, či interpretáciu etiky?

Nekopírovať

APLIKOVANÁ PROFESIJNÁ ETIKA I.

Nekopírovať

Vychádza zo všeobecnej etiky a spoločenských tradícií, v ktorých dochádza k etickému rozhodovaniu.

Odvoláva sa na štandardy a správanie, očakávané skupinami.

Vzťahuje sa k presvedčeniu, zvykom určitej profesijnej skupiny:

APLIKOVANÁ PROFESIJNÁ ETIKA II.

Nekopírovat

- **politická,**
- **kulturná,**
- **právnická,**
- **novinárska,**
- **spoločenská,**
- **pedagogická,**
- **zdravotnícka,**
- **lekárska a nelekárskych profesií, medicínska...**

APLIKOVANÁ PROFESIJNÁ ETIKA III.

Nekopírovať

Súčasná etika je veda, ktorá skúma:

- **uplatnenie mravných zásad v ľudskom živote,**
- **človek v poriadku nachádza ukazovatele a normy odlíšenia dobra od zla,**
- **rieši otázky o podstate a konaní mravného dobra (zla) z hľadiska človeka a spoločnosti,**
- **správne usporiadanie ľudských činov do určitého poriadku, zhodného s potrebami ľudského rozumu.**

ZÁKLADNÉ ETICKÉ VÝZVY

- **etické dilemy,**
- **informovaný súhlas,**
- **akcent kvality života,**
- **neverbálna komunikácia,**
- **dôležitosť prvého kontaktu,**
- **verbálna komunikácia (nová nádej),**
- **individuálny prístup (vek, duševný stav),**
- **komunikácia aj so sprevádzajúcimi osobami,**
- **starostlivosť o človeka je prioritou a nie štandardom.**

Nekopírovať

ETICKÉ DILEMY I.

Nekomerčné použitie

Etický problém **= keď nepoznáme jasnú odpoveď,**
Morálny problém **= rieši, čo sme poznali ako dobré a zlé, poznáme, ale nekonáme tak**
Etická dilema **= SP stojí pred dvoma, alebo viacerými rovnako nevhodnými možnosťami, predstavujúcimi konflikt morálnych princípov,**
Dilemy sú aj:

- **bezprostredné, alebo sprostredkované, východiská voľby cieľov,**
- **riešenie prípadu, alebo zmena pomerov v spoločnosti,**
- **zmena klienta, alebo zmena prostredia** (Nečasová, 2001)

ETICKÉ DILEMY II.

Nekopírovať

- **oblasti, týkajúce sa práv a kvality života jednotlivcov**
- **oblasti, týkajúce sa všeobecného blaha**
- **oblasti, týkajúce sa nerovnoprávnosti a štrukturálneho útlaku**

(Nečasová, 2001)

- **dilemy pri stanovovaní cieľov práce**
- **kvantita klientov verzus kvalita poskytovanej služby**
- **neutralita, alebo preferovanie niektorého človeka**
- **materiálna, či nemateriálna pomoc**
- **zasiahnuť, alebo nezasiahnuť resp. kedy zasiahnuť**
- **verejný, alebo dielčí záujem** (Musil, 2004)

DELENIE ETIKY I.

Nekopírovať

Deskriptívna etika:

- **etické skúmanie zahŕňa viac rovín, v oblasti etiky je možné klásť viacero odlišných otázok,**

Normatívna etika:

- **je forma etickej teórie formulovať a obhájiť kritéria morálne dobrého konania, morálnych noriem,**

DELENIE ETIKY II.

Nekopírovať

Metaetika:

• venuje sa dôležitým otázkam etiky tým, že sa pýta.

Praktická etika:

• má spoločné znaky s normatívnou etikou,

• pokúša sa formulovať špecifické normy konania pre rozmanité oblasti ľudského života,

• oblasti vyžadujú morálne usmernenie (citlivé otázky ľudského života, smrti a umierania a otázky povahy, významu a statusu morálnych tvrdení).

2. ĽUDSKÉ PRÁVA

Nekopírovať

ĽUDSKÉ PRÁVA A HODNOTY I.

Nekopírovať

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. - Ústava Slovenskej republiky:

- **Každý má právo na sebaurčenie.**
- **Každý má právo na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti.**
- **Každý má právo na telesnú a duševnú integritu a bezpečnosť.**

ĽUDSKÉ PRÁVA A HODNOTY II.

Nekopírovať

- **Každý má právo na rešpektovanie svojich morálnych a kultúrnych hodnôt, náboženského, filozofického presvedčenia.**
- **Nikto nesmie byť diskriminovaný na základe veku, pohlavia, vzdelania, rasy, alebo etnického pôvodu, náboženstva, alebo presvedčenia, nespôsobilosti, alebo sexuálnej orientácie.**

ZÁKLADNÉ A VŠEOBECNÉ PRÁVA

- **právo na život,**
- **právo na informácie,**
- **právo podávať sťažností,**
- **právo na zdravotnú starostlivosť,**
- **právo byť spôsobilý o sebe rozhodovať,**
- **otvorený, priateľský, podporujúci postoj kolegov,**
- **vzťahy nadriadenosti a podriadenosti na pracovisku.**

Poznáte aj iné práva, ktoré sa týkajú etiky?

Nekopírovať

3. STRUČNÁ HISTÓRIA ETIKY

Nekopírovať

HISTÓRIA ETIKY I.

Nekopírovať

Starovek (deontologické kódexy):

- **Hippokratova prísaha (5. až 4. st. pr. Kr.) = základ etiky v zdravotníctve celej euro-americkej medicíne.**
- **Ayurveda (1000 pr. Kr.) = súbor hinduistických zdrojov, obsahujúcich kódexy etického správania sa lekárov.**
- **Chammurapiho zákonník (1800 pr. Kr.) = prvý kódex spoločenského správania a správania a konania lekárov (prvé tresty za nesprávnu terapiu).**

Aristoteles

Všeobecná etika **vychádza z Aristotelovho delenia ľudských činností:**

- **poznanie = teoretická činnosť,**
- **rokovanie = praktická činnosť,**
- **vorba = tvorivá činnosť (poiésis - tvorba).**

Do „filozofie praktickej“ Aristoteles zahŕňa etiku, ale aj politiku a ekonómiu.

Etika **je teda súčasťou praktickej filozofie, praktická filozofia je pojem širší ako etika.**

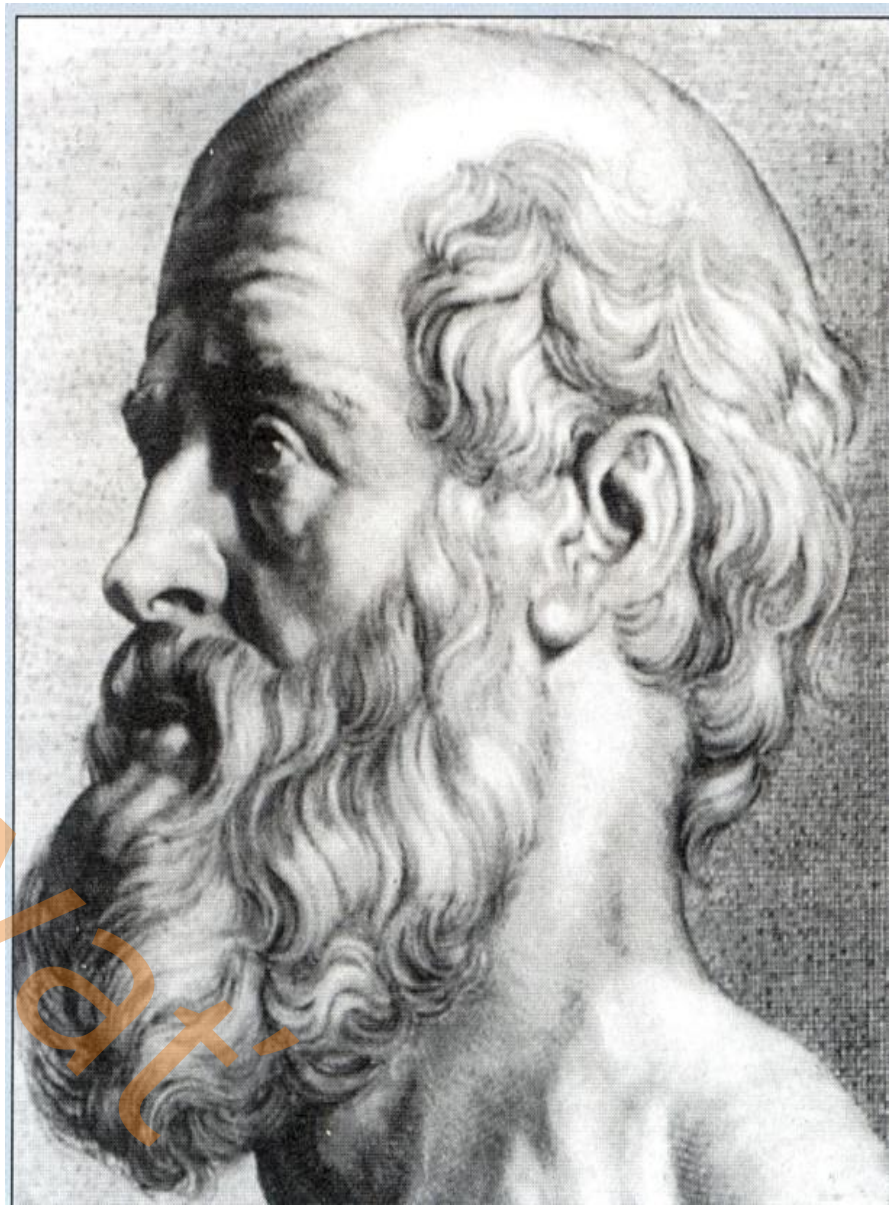

Nekopírovať

Hippokrates

Základné princípy prísahy:

- **ochrana ľudského života,**
- **zachovávanie mlčanlivosti,**
- **paternalizmus a dobro pre pacienta,**
- **posvätnosť a nedotknuteľnosť lekárskeho povolania,**
- **otvorený, priateľský a podporujúci postoj k svojim učiteľom a kolegom.**

Nekopírovať

Judaizmus - hlavné princípy:

- **kódex sexuálnej morálky,**
- **povinnosť starať sa o svoje zdravie,**
- **posvätnosť a dôstojnosť ľudského života,**
- **rigidný kódex hygienických a dietetických pravidiel,**
- **odpor proti poverám a iracionálnym spôsobom liečenia, zaklínanie, zariekavanie.**

Nekopírovať

Kresťanstvo (katolicizmus) - hlavné princípy:

- **princíp správcovstva,**
- **princíp dvojakého efektu,**
- **princíp totality a integrity,**
- **princíp slobody a zodpovednosti,**
- **princíp spoločenstva a vzájomnej pomoci,**
- **princípy vyplývajúce z rozmnožovacej funkcie človeka,**
- **princíp posvätnosti a nedotknuteľnosti ľudského života,**

Nekopírovať

Kresťanstvo (protestantizmus) - hlavné princípy:

Teória zmluvy - korene vedú až k zmluvám starozákonným.

Vzťah medzi lekárom (zdravotníkom) a pacientom je prejavom dodržiavania zmluvy.

Oblasť kresťanských cností - „eros“, „fílie“, ale najdôležitejšia je všeobímajúca láska „agapé“.

Agapé v gréckom znení Nového zákona - láska dávajúca a slúžiaca sa nezakladá na zhode milovaného a milujúceho, ani na obdive.

Nekopírovať

HISTÓRIA ETIKY II.

Nekopírovat

Stredovek:

- **útulky,**
- **nemocnice,**
- **školy a univerzity,**
- **cirkevné rehole a rády.**

Etika zlatého pravidla = všeľudská vzájomnosť a morálna rovnosť a zároveň morálny nárok na človeka ako osobnosť.

HISTÓRIA ETIKY III.

Stredoveký princíp „ars moriendi“ prezentuje päť pokušení, ktorým zomierajúci ľudia čelia:

1. lakomstvo v/s láska,
2. zúfalostvo v/s nádej,
3. strata viery v/s viera,
4. nedočkavosť v/s trpezlivosť,
5. pýcha, nadutosť v/s pokora.

Nekopírovať

HISTÓRIA ETIKY IV.

Nekopírovať

Novovek:

• Židovsko-kresťanská tradícia a novodobé filozofické smery = základ pre novodobú zdravotnícku etiku

• od 2. pol. 20 st. v USA = kľúčové dokumenty vzniku:

- Norimberský kódex (1948) - etika výskumu na človeku,
- Ženevská deklarácia (WHO 1948) - modifikácia prísahy Hippokrata (orientácia na pacienta),
- Organizácie - WHO, WMA, UNESCO, Rada Európy riadi výbor pre bioetiku, umelé oplodnenie...

4. PODNIKATEĽSKÁ ETIKA

Nekopírovat

PODNIKATEĽSKÁ ETIKA I.

Nekopírovať

Štyri vývojové etapy:

1. 1900-1920 proces, resp. priebeh hľadania etiky.
2. 1921-1950 rozvoj profesionalizmu, etiky podnikania.
3. 1951-1970 rast komplexnosti podnikateľskej etiky.
4. Od 1971 po súčasnosť je nezávislou disciplínou.

1900-1950 bola podnikateľská etika výlučne americkou záležitosťou.

PODNIKATEĽSKÁ ETIKA II.

Nekopírovať

- **povaha = normatívna disciplína,**
- **cieľom je zodpovedať otázku morálnych noriem a foriem správania sa,**
- **podstata = proces zdôvodňovania, vypracúvania argumentov, nachádzania oprávnení - normy, hodnoty,**
- **povaha reguluje poriadok vzájomných vzťahov v podnikaní a súvisí s objasnením,**
- **o čo v podnikaní ide, aký je jeho účel a zmysel a akým potrebám má slúžiť,**

PODNIKATEĽSKÁ ETIKA III.

Nekopírovať

Predmet podnikateľskej etiky:

- **je skúmať oblasť podnikania z normatívneho hľadiska,**
- **porozumieť a objasniť podnikanie ako činnosť s morálnymi požiadavkami,**
- **podnikanie sa zaoberá pojmami ako sú efektívnosť, racionálnosť a maximalizácia, činnosti motivované ziskom a zámer na uspokojenie vlastného záujmu.**

SÚČASNÉ ETIKY ZNAMENAJÚ

- vernosť - pri plnení záväzkov,
- poctivosť - v podnikaní a riadení,
- neškodenie - opakom je poskytnúť pomoc,
- mlčanlivosť - povinnosť chrániť informácie,
- dobročinenie - najmä svojím zamestnancom,
- spravodlivosť - obmedzenie prírodných zdrojov,
- dôveryhodnosť - očakáva sa tu ústretový prístup,
- pravdovravnosť - ľudia majú právo poznať pravdu,
- autonómia človeka - schopnosť človeka rozlíšiť alternatívy.

Nekomerčné

Etické zásady vyplývajú z princípov:

- **ľudská bytosť je vždy cieľom, nie prostriedkom,**
- **dôstojnosť človeka aj v chorobe a zdravotnej núdzi,**
- **záujmy a blaho ľudskej bytosti sú nadradené záujmom spoločnosti,**
- **človeka je vždy nutné rešpektovať v jeho celosti, vo všetkých vzájomne previazaných dimenziách.**

Nekopírovať

Etika je veda, ktorá skúma:

- **uplatnenie mravných zásad v ľudskom živote,**
- **správne usporiadanie ľudských činov do určitého poriadku, zhodného s potrebami zdravého ľudského rozumu,**
- **človek v poriadku nachádza ukazovatele a normy odlíšenia dobra od zla,**
- **rieši otázky o podstate a konaní mravného dobra (zla) z hľadiska jednotlivého človeka ako aj ľudskej spoločnosti.**

Nekopírovať

5 MANAŽÉRSKA ETIKA

Nekopírovať

SPOLOČENSKÉ PROSTREDIE PRÁCE

Neotriť

Práca vždy prebieha v určitom spoločenskom prostredí:

- **historicky konkrétnej spoločnosti,**
- **v rámci ktorej človek vykonáva pracovnú činnosť,**
- **reprodukuje materiálne podmienky pre svoj život.**

Fenomén spoločenskej deľby práce je podstatný činiteľ, ktorý určuje:

- **mieru produktivity práce (zakladateľ modernej ekonómie Adam Smith),**
- **produktivita práce závisí od toho, ako je rozvinutá deľba práce, alebo špecializácia.**

MANAŽÉRSKA ETIKA VO VŠEOBECNOSTI

Nekopírovať

Je chápaná ako disciplína aplikovanej etiky:

Súčasť podnikateľskej etiky, aplikovanej normatívnej etiky, ktorá sa zaoberá prienikom etiky a ekonomiky vo všetkých sférach ekonomického systému“, ktorej konečným cieľom je „humanizácia ekonomickej sféry.

ETIKA V UŽŠOM SLOVA ZMYSLE

Chápanie manažérskej etiky sa diferencuje z viacerých hľadísk (ako vymedzujeme samotný manažment), či:

- **vedná disciplína,**
- **ako systém a proces riadenia,**
- **na individuálnej a profesijnej úrovni,**
- **kolektívny subjekt, vykonávajúci riadiace procesy, alebo individuálny subjekt, t. j. profesionálny riadiaci pracovník,**
- **samostatne aj na organizačnej a inštitucionálnej úrovni.**

Nekopírovať

INÉ CHÁPANIE ETIKY MANAŽÉRA

Nekopírovať

Manažérska etika:

Manažérsku etiku predstavujú princípy, ktoré riadia rozhodnutia a správanie manažérov podľa toho, čo je v morálnom zmysle správne, alebo chybné.

Sústreďuje sa na to, aké sú naše vzťahy a aké by mali byť s našimi zamestnancami, zákazníkmi, akcionármi, veriteľmi, dodávateľmi, distribútormi a susedmi, t. j. s členmi komunít, v ktorých pôsobíme.

MANAŽÉRSKA ETIKA I.

Nekopírovať

Manažérska etika = skúma, čo je správne a nesprávne, dobré a zlé v ľudskom správaní v kontexte etiky zariadení.

- **zameriava sa na morálne opodstatnenie podnikania,**
- **úroveň podnikania je národná, medzinárodná, globálna,**
- **na makroúrovni je to morálne chápanie a ocenenie ekonomického systému slobodného podnikania,**
- **etickej analýzy a hodnotenie jednotlivcov a ich činnosti v ekonomických a podnikateľských činnostiach.**

MANAŽÉRSKA ETIKA II.

Nekopírovať

Manažérska etika = je zvyčajne charakterizovaná ako kriticko-normatívna reflexia riadenia organizácie zo strany manažmentu.

Z hľadiska každého manažéra plní dvojakú funkciu:

1. Poskytuje základnú normatívnu orientáciu vo vzťahu k podriadeným.

2. Poskytuje návod na sebareflexiu, sebakontrolu a samoreguláciu vlastného správania.

MANAŽÉRSKA ETIKA III.

Nekopírovať

Predmet manažérskej etiky = sú to otázky práva, ohraničenia a zodpovedného disponovania mocou manažérov vo vzťahu k spolupracovníkom, pacientom.

Súvisiace etické otázky:

- **bezpečnosť starostlivosti,**
- **pravdivé šírenie dobrého mena,**
- **ochrana životného prostredia zariadenia,**
- **zodpovednosť voči projektantom, investorom a dodávateľom,**
- **dôsledky rozličného charakteru, ktoré ovplyvňujú regionálne, národné alebo medzinárodné prostredie.**

MANAŽÉRSKA ETIKA IV.

Nekopírovať

Etika medziľudských vzťahov na pracoviskách = existujúcej autority, motivácie a vnútornej štruktúry.

Ide o etické otázky:

- **starostlivosť o bezpečnosť a zdravie zamestnancov,**
- **objektívne prijímanie a prepúšťanie zamestnancov,**
- **zabezpečenie občianskych slobôd a práv zamestnancov,**
- **spravodlivé hodnotenie a rozhodovanie o pracovnom postupe,**
- **existujúce vnútroorganizačné sily, ktoré vplývajú na všeobecnú morálnu klímu, organizačnú kultúru, charakter pracovníkov.**

MANAŽÉRSKA ETIKA V.

Nekopírovať

Z pohľadu manažérskej etiky spolupráca ako normatívna požiadavka je, aby manažér vo svojej riadiacej práci uplatňoval zásady spolupráce v základných rovinách:

- **prvá sa týka vzťahu manažéra k svojim podriadeným zamestnancom,**
- **druhá sa týka samotného pracovného tímu a jeho vnútorných vzťahov.**

MANAŽÉRSKA ETIKA VI.

Nekomerčné

V prvom prípade sa požaduje, aby:

- **manažér nenahliadal na zamestnancov mocensky a autokraticky ako na svojich „podriadených“, ktorých riadi direktívnymi príkazmi a zákazmi,**
- **ale principiálne pristupoval k ním ako k svojim spolupracovníkom, ktorých podľa daných možností a okolností zapája do procesov riadenia a rozhodovania.**

MANAŽÉRSKA ETIKA VII.

Nekopírovať

V druhom prípade sa požaduje, aby:

- **manažér zásadne a aktívne sledoval kvalitu spolupráce v riadenom pracovnom tíme,**
- **svojou riadiacou prácou a svojim manažérskym prístupom cielene podporoval a zlepšoval úroveň spolupráce,**
- **uplatňoval zásady spolupráce všetkých personálnych činností (cez výber pracovníkov, ich rozmiestňovanie a umiestňovanie v organizácii a organizačnej štruktúre, vytváranie pracovných tímov, až po hodnotenie a odmeňovanie odvedenej práce).**

MANAŽÉR AKO PROFESIA

Nekopírovať

Manažérske funkcie podľa Kotlera (5):

- **plánovanie, organizovanie, rozhodovanie, vedenie ľudí, kontrola,**

Manažérske profesie (3):

- **interpersonálne = je líder, ktorý ovplyvňuje ostatných,**
- **informačné = monitoruje, zbiera, triedi a šíri informácie,**
- **rozhodovacie = podnikateľsky robí rozhodovaciu operatívu.**

MORÁLNY PROFIL MANAŽÉRA I.

- **dodržiavať základné ľudské práva,**
- **nezneužívať podriadených na svoje ciele,**
- **pristupovať ku každému ako k bytosti hodnej úcty,**
- **nestotožňovať podriadených a spolupracovníkov s ich rolami, ale vidieť ich ako individuálne osobnosti.**

Nekopírovať

MORÁLNY PROFIL MANAŽÉRA II.

- **zvládnutie konfliktov záujmov,**
- **etika demokratickej zodpovednosti,**
- **ochota slúžiť a procedurálna férovosť,**
- **etika kompromisu a sociálnej integrácie,**
- **základná slušnosť a dodržiavanie zákona,**
- **etika determinácie verejnou - podnikovou politikou.**

Nekopírovať

MANAŽÉR AKO SUBJEKT

Nekopírovať

V manažérskej praxi sú dva druhy subjektov:

1. manažér ako jednotlivec,

2. kolektív (predstavenstvo).

Zdrojmi týchto etických tenzií sú:

1. (s)vedomie manažéra v/s prax,

2. (s)vedomie manažéra v/s vplyv i vplyv podniku.

ETICKÝ KÓDEX I.

Nekopírovať

- dokument, ktorý majú stavovské organizácie,
- upravuje obecné i konkrétne pravidlá práce v jednotlivých organizáciách a profesiách,
- etický kódex majú napr. lekári, právnici, novinári, policajti a rôzne ďalšie profesie,
- zavedenie etického kódexu podniku stanovuje zmenu (uprednostnenie maximalizácie prospechu ostatných).

ETICKÝ KÓDEX II.

Nekopírovať

Etické kódexy predstavujú:

- **základ samoregulácie,**
- **definujú firemnú identitu,**
- **funkčnosť firmy/organizácie,**
- **odborné znalosti a prax vo firme,**
- **princípy a zásady správania/konania,**
- **nadväznosť na právne úpravy/smernice.**

ETICKÝ KÓDEX III.

Nekopírovať

Efekty kódexu pre manažment:

- **podpora lojality k podniku,**
- **pomoc pri krízových situáciách,**
- **pomoc pri komunikácii o normách,**
- **pomoc pri riešení etických dilem osôb,**
- **objasnenie filozofie a strategických cieľov,**
- **pomoc pri iracionálnych požiadavkách manažérov.**

ETICKÝ KÓDEX IV.

Nekopírovať

Pre organizáciu/podnik:

- **nové postupy,**
- **riešenie zmien,**
- **eliminácia nežiadúcich praktík,**
- **zníženie transakčných nákladov,**
- **eliminácia konfliktov záujmov pracovníkov.**

VÝSKUM V ETIKE I.

Nekopírovať

Akceptácia základných etických princípov v starostlivosti o seniorov - výsledky zmiešaného výskumu:

- **výskum prebiehal počas roku 2020 a prvého polroka 2021,**
- **pilotná štúdia na vybraných oddeleniach a klinikách vo FN Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok,**
- **priebežne sa analyzovali dokumenty (výskumné štúdie a prehľadové práce, získané z vedeckých databáz Scopus, Web of Science, PubMed Central a publikované v r. 2005- 2021).**

VÝSKUM V ETIKE II.

Nekopírovať

Hlavný cieľ výskumu = zistiť ako sa v praxi dodržiavajú základné etické princípy pri starostlivosti o seniorov.

Čiastkové ciele:

1. Zistiť, v ktorej oblasti starostlivosti o seniora bývajú etické princípy najčastejšie porušované.

2. Zistiť, aké etické problémy sa pri starostlivosti o seniorov najčastejšie vyskytujú.

3. Zistiť, ako vplýva súčasná situácia v zdravotníctve na dodržiavanie etických princípov.

VÝSKUM V ETIKE III.

Nekorigovať

Výskumný súbor:

- zdravotné sestry - ošetrovateľskú starostlivosť seniorom,
- sestry na Kliniky vnútorného lekárstva, neurologickej klinike, Klinike radiačnej a klinickej onkológie, doliečovacom oddelení,
- kritériom zaradenia bola vyplniť dotazník, skúsenosť so starostlivosťou o seniorov a geriatrických pacientov, vedomosti z ošetrovateľskej etiky,
- do štúdie sa zapojilo 60 sestier (57 žien a 3 muži),
- priemerný vek sestier bol 33 rokov.
- výskumný súbor boli dokumenty získané pomocou kľúčových slov (pracovalo sa so 116 vedeckými štúdiami).

VÝSKUM V ETIKE IV.

Nekopírovať

Výsledky výskumu:

Výsledky pilotnej štúdie.

V jednotlivých položkách dotazníka sa zisťovali údaje, ktoré nám pomohli pri vyhodnotení cieľov.

Otázky boli rozdelené do troch oblastí:

1. Výskyt etických problémov v starostlivosti o seniorov.

2. Akceptovanie etických princípov.

3. Výskyt vekovej diskriminácie v ústavných zariadeniach.

VÝSKUM V ETIKE V.

Tabuľka 1 Výskyt etických problémov v starostlivosti o seniorov

Etické problémy	Počet (n)
1. neadekvátna kompetentnosť rozhodovania sa	45
2. kontraindikácia niektorých výkonov vzhľadom na vek	50
3. vznik inštitucionalizácie prejavujúci sa stratou identity a individuality starého človeka	0
4. nerešpektovanie vôle pacienta	6
5. predsudky voči seniorom	21
6. nevhodné oslovovanie seniorov	55
7. rozpor vo vynakladaní finančných prostriedkov na liečbu vzhľadom na vek	6

Nekopírovať

VÝSKUM V ETIKE VI.

Nekopírovať

Tabuľka 2 Kategórie zdravotníckych pracovníkov a porušenie etických princípov

Zdravotnícky pracovník	Počet (n)
sanitár	26
zdravotnícky asistent	23
sestra	6
lekár	5
fyzioterapeut	0
iný zdravotnícky pracovník	0

VÝSKUM V ETIKE VII.

Tabuľka 3 Narušenie etických princípov

Etický princíp	Počet (n)
Prospešnosť	9
Neuškodiť	3
Autonómia	17
Spravodlivosť	43

Nekopírovať

VÝSKUM V ETIKE VIII.

Tabuľka 4 Najčastejšie neakceptované etické princípy v publikovaných prácach

Obdobie publikovania	Nedodržiavané etické princípy
2005- 2010	autonómia nonmaleficiencia
2011- 2015	autonómia beneficiencia
2016- 2021	autonómia spravodlivosť nonmaleficiencia

Nekopírovať

VÝSKUM V ETIKE IX.

Tabuľka 5 Oblasti liečby, alebo starostlivosti, pri ktorých sú neakceptované etické princípy

Starostlivosť o zomierajúcich a terminálne chorých seniorov v ústavných zariadeniach
Rozhodovanie a autonómia u pacientov v rôznych štádiách demencie
Spravodlivosť pri poskytovaní diagnostických a liečebných intervencií u seniorov
Farmakologická liečba v komunitnej starostlivosti
Diskriminácia seniorov z hľadiska veku
Etické problémy v dlhodobej starostlivosti
Krehký senior a akceptovanie princípu neuškodiť a konať spravodlivo

Nekopírovať

VÝSKUM V ETIKE X.

Nekopírovať

- **zdravotná starostlivosť nie sú len výkony a liečebné metódy, ale aj prístup zdravotníckeho personálu,**
- **má zásluhu na tom, ako sa pacient cíti, čo prežíva a ako sa zdravotný stav vyvíja,**
- **kvalita starostlivosti a zabezpečenie primeranej kvality života súvisí s dodržiavaním základných etických princípov,**
- **po vyhodnotení štúdie sa zistilo, že etické problémy sa často objavujú v súvislosti so starostlivosťou o seniorov,**

VÝSKUM V ETIKE XI.

Nekopírovať

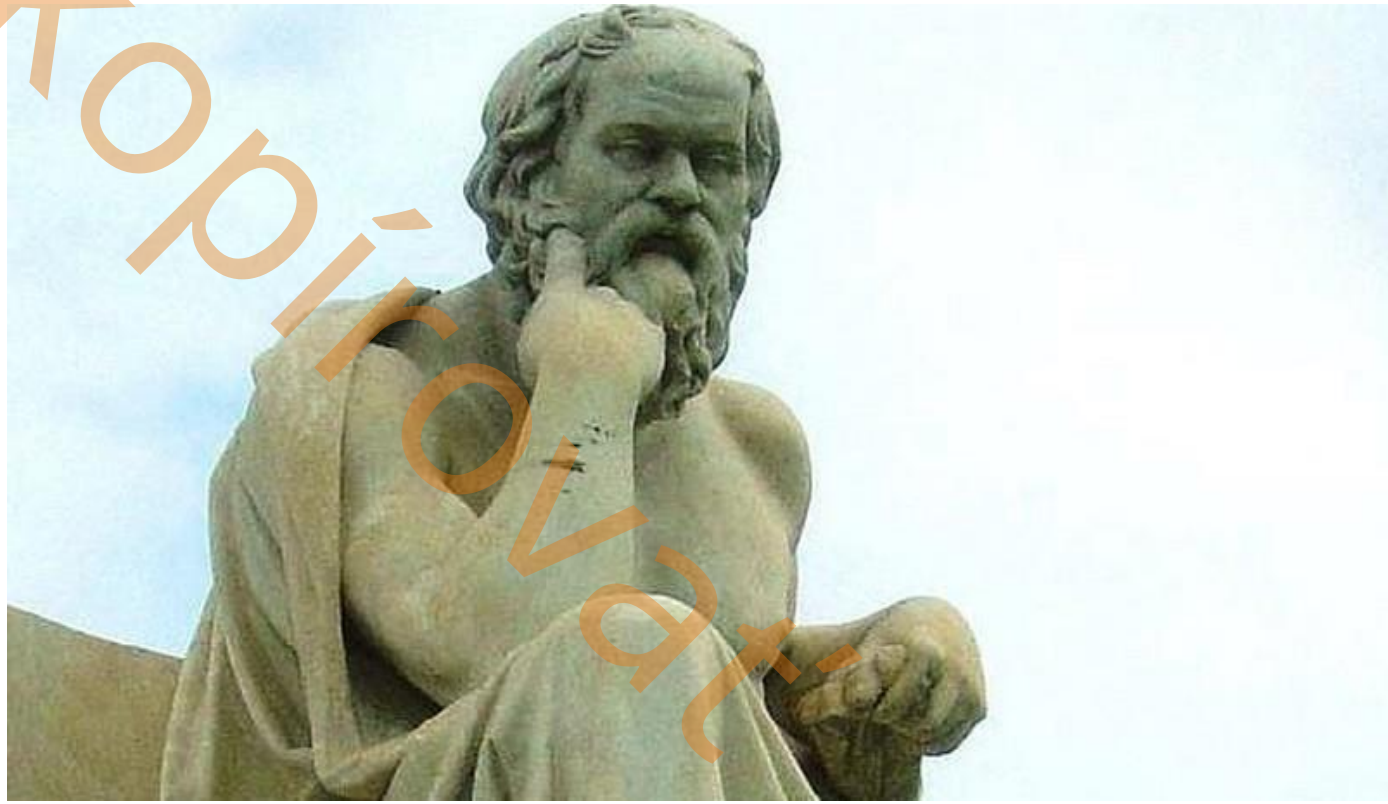
- **zdravotnícky personál porušuje etické princípy, hlavne princíp autonómie a spravodlivosti,**
- **je veľmi dôležité sa zamyslieť nad príčinami vzniku týchto problémov a včas realizovať primerané opatrenia,**
- **zmena môže nastať, ak budú mať zdravotnícki pracovníci adekvátny počet pacientov, materiálne, prístrojové vybavenie, čas na primeranú komunikáciu so seniorom a rodinným príslušníkom.**

Ktorá skupina bola počas pandémie najzraniteľnejšia - ženy, deti, seniori?

6. SOKRATOV TEST: „NEŽ NIEČO VYSLOVÍTE, PODROBTE TO TROM TESTOVÝM OTÁZKAM“

Nekopírovať

V antickom Grécku (469 - 399 pr. Kr.) bol Sokrates široko uznávaný pre svoju múdrosť.

Jedného dňa za ním celý nadšený pribehol jeden z jeho známych a povedal: *„Sokrates, vieš čo som práve počul o jednom z tvojich žiakov?“*
„Počkaj chvíľu,“* odvetil Sokrates. *„Predtým, než mi to povieš, chcem, aby si prešiel jedným malým testom. Volá sa Test Troch.“
„Test Troch?“
„Správne,“* pokračoval Sokrates. *„Skôr než mi porozprávaš o mojom žiakovi, zastavme sa na chvíľku a otestujme to, čo mi chceš povedať. Prvý test je Test pravdy. Si si absolútne istý, že to, čo sa mi chystáš povedať, je pravda?“
„Nie,“* odpovedal muž, *„v podstate som to len začul.“
„V poriadku,“* vraví Sokrates. *„Takže ty nevieš, či to je pravda, alebo nie. Teraz vyskúšame druhý test. Test dobra. Je to, čo mi chceš povedať o mojom žiakovi, niečo dobré?“
„Nie, práve naopak…“

Nekopírovať

„*Takže,*“ pokračuje Sokrates, „*ty mi chceš o ňom povedať niečo zlé, hoci si nie si istý, či je to pravda?*“

Muž len trocha zahanbene pokrčil ramenami.

Sokrates pokračoval. „*Ešte stále môžeš uspieť, pretože je tu tretí test. Test užitočnosti. Bude to, čo mi chceš povedať o mojom žiakovi, pre mňa užitočné?*“

„*Nie, vlastne ani nie…*“

„*Tak,*“ skonštatoval Sokrates, „*ak to, čo sa mi chystáš povedať, nie je ani pravdivé, ani dobré, a dokonca ani užitočné, prečo mi to vlastne chceš povedať*?“

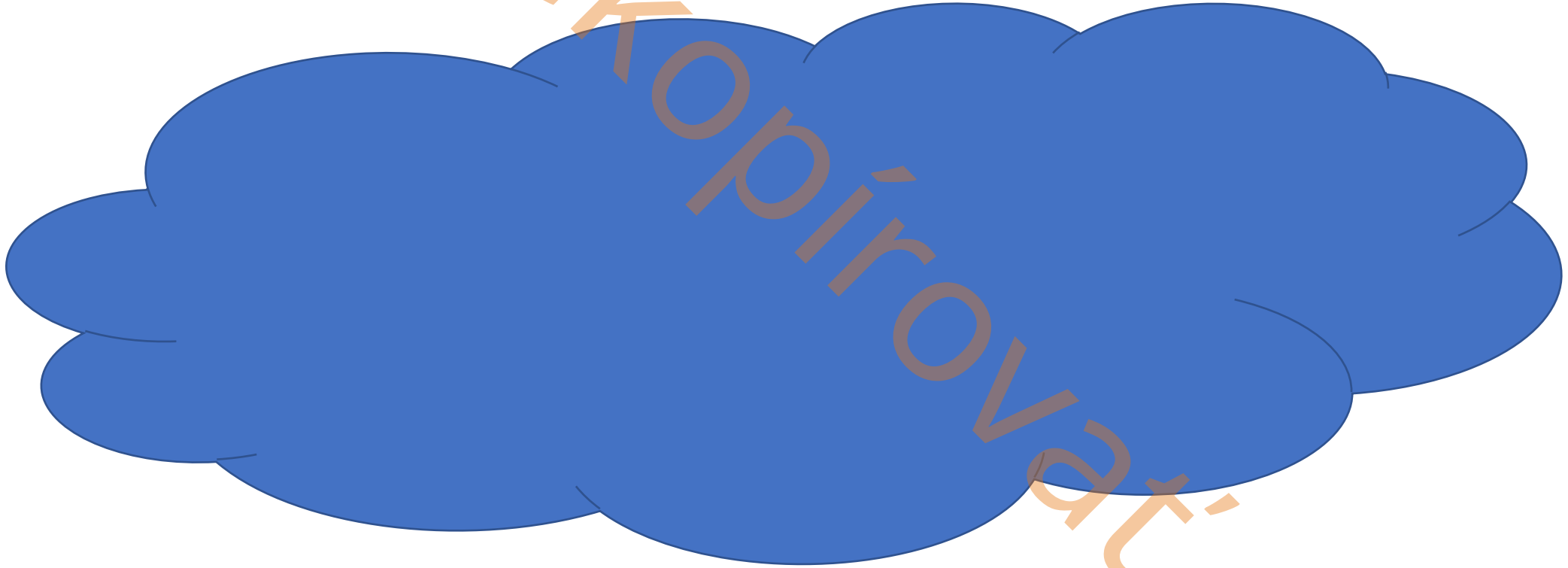
Muž ostal porazený, zahanbený a nič viac už nepovedal…

Ponaučenie:

Nabudúce, keď budete pociťovať potrebu o niekom rozprávať, spýtajte sa najprv seba: *Je to pravda? Je to dobré? Je to užitočné?*

Nekopírovať

7. LITERATÚRA

Nekopírovat

1. ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. 1. české vyd. Z něm. originálu Einfűhrung in die Ethik vyd. Patmos Verlag, Důsseldorfu, 1992, přel. K. Šprunk. Praha: Academia, 2001. 292 s. ISBN 80-200-0953-1.

2. BEAUCHAMP, T., L. a CHILDRESS, J.F. *Principles of Biomedical Ethics.* 5. th. ed. Oxford, New York: Oxfor University Press, Inc., 2001. 454 s. ISBN 0-19-514332.

3. BREZA, J., GULÁŠOVÁ, I. JANDOVÁ M. 2007. *Etické aspekty uplatňovania práv pacientov z pohľadu zdravotníckeho pracovníka.* Zborník abstrakt II. Pardubické ošetřovatelské dny „Ošetřovatelství a specializace ve zdravotnictví“ s mezinárodní účastí. Pardubice 2007.

Nekopírovat

4. GIRARD-AUGRY, P.: 1986. *Ars moriendi* (1492) ou L´art de bien mourir, Paris: Dervy.

5. HARTMANN, N. *Struktura etického fenoménu.* Praha: Academia, 2002. 276 s. ISBN 80-200-0970-1.

6. HAŠKOVCOVÁ, H. *Lékařská etika*. 3. vyd. Praha: Galén, 2002. 271s. ISBN 80-7262-132-7.

7. IVANOVÁ, K. *Základy etiky a organizační kultury v managementu zdravotnictví*. 1. vyd. Brno: NCONZO, 2006. 240s. ISBN 80-7013-442-9.

Nekopírovat

8. MUNZAROVÁ, M. *Úvod do studia lékařské etiky a bioetiky*. 1. vyd. Brno: Vydavatelství MU Brno, 1995. 30 s. ISBN 80-210-1057-6.

9. MUNZAROVÁ, M. *Zdravotnická etika od A do Z*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 156 s. ISBN 80-247-1024-2.

10. Časopis „Ošetrovateľský obzor“.

11. PAYNE, J. *Hermeneutická etika*. 1. vyd. Praha: Triton, 1995. 109 s. ISBN 80-85875-07-1.

12. Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. - Ústava SR v platnom znení.

Nekopírovat

13. **REMIŠOVÁ, A. 2011. *Etika a ekonomika.* Bratislava: Kalligram.**

14. **REMIŠOVÁ, A. 2011a. Vybrané problémy aplikácie podnikateľskej etiky do praxe - na príklade etického poradenstva. In: *Aplikovaná etika a profesionálna prax.***

15. **SEDLÁKOVÁ, I. 2015. Innovation as one of the ways of competitiveness of the EU and Slovakia. In: *The Annals of the University of Oradea:* Economic Sciences. Roč. XXIV, č.2nd (2015), s.120-127.**

Nekopírovať

16. SVITAČOVÁ, E., HREHOVÁ, D. 2016. Podnikateľská etika. Nitra: Slovenská poľnohospodárska Univerzita.

17. SVITAČOVÁ-PECHOČIAKOVÁ, E. 2019. Etika manažmentu a manažéra v novom globálnom prostredí. Nitra: Slovenská poľnohospodárska Univerzita.

18. Zákon č. 311/2001 Z. z. - zákonník práce v platnom znení.

Nekopírovať

Ďakujem za pozornosť

Nekopírovať